

Maria Hirvi-Iljäs

KULTURPOLITISKA REGIMER I KRIS – EN STUDIE AV FYRA NORDISKA ÅTERSTARTSUTREDNINGAR UNDER COVID-PANDEMIN 2020–2022

Abstrakt

Covid-19-pandemin som rådde under åren 2020–2022 utgjorde en av de mest omfattande globala kriserna i modern tid och framtvängde restriktioner som drastiskt förändrade människors vardag, inklusive kultursektorns förutsättningar och funktioner. De nordiska länderna – Danmark, Finland, Norge och Sverige – reagerade på pandemins påverkan med nationella återstartsutredningar, där förslag på åtgärder för att stödja och återuppbygga kultursektorn formulerades. Dessa utredningar är unika kulturpolitiska dokument, framtagna i en exceptionell krissituation, och erbjuder en inblick i hur pandemin uppfattades och hanterades inom den nordiska kulturpolitiken. Syftet med denna artikel är att studera hur de olika kulturpolitiska regimerna artikulerade kulturens roll och funktion i samhället under en kris. Genom en diskursanalytisk ansats analyseras återstartsutredningarna som uttryck för de nordiska ländernas olika kulturpolitiska förhållningssätt. I analysen jämförs hur dessa dokument reflekterar de två centrala principerna i nordisk kulturpolitik: möjligheten för konstnärer att skapa nyskapande konst av hög kvalitet och tillgängligheten till ett brett kulturutbud för alla. Genom att granska de kulturpolitiska reaktionerna till pandemin tog sig uttryck i återstartsutredningarna bidrar denna studie till en vidgad förståelse av hur olika de nordiska ländernas kulturpolitik ter sig och hur kulturens demokratiska och konstnärliga värden upprätthålls eller omförhandlas under press.

Nyckelord: Covid 19-pandemin, återstart, kulturpolitisk diskurs, kulturpolitisk regim, diskursanalys

Inledning

Under åren 2020–2022 tvingade det snabbt spridande coronaviruset SARS-CoV-2 våra samhällen att på ett tidigare icke skådat sätt genomföra omfattande restriktioner av människors rörlighet, kulturella beteenden och sociala sammankomster. Frågan om vilka konsekvenser Covid 19-pandemin hade för kultursektorn

väckte snabbt uppmärksamhet såväl bland kulturutövare som forskare. (Betzler et. al., 2020; Comunian & England, 2020; Hylland et. al., 2022; Snowball & Gouws, 2022.) Pandemins påverkan på kulturfältet märks fortfarande: till exempel publikantalet har inte helt återhämtat sig. Detta understryker behovet av en djupare förståelse för mekanismerna och effekterna av en kris som pandemin i olika samhälleliga sammanhang.

Denna översikt fokuserar på den nordiska kulturpolitiska kontexten, där flera utredningar genomförts under olika skeden av pandemin och i den efterföljande återhämtningen (Berge et al., 2022; Ejgod Hansen et. al., 2022; Luonila et. al., 2022; Mangset et al., 2023; Myrczik et. al., 2022; Sandberg, 2023; Kulturanalys Norden, 2021; 2023). I fyra av de nordiska länderna – Danmark, Finland, Norge och Sverige – initierades under pandemins gång fokuserade nationella återstartsutredningar, där förslag formulerades om särskilda åtgärder inom den offentliga kulturpolitiken. Åtgärderna syftade till såväl kortsiktiga som långsiktiga insatser för hur kultursektorn bäst skulle ta sig igenom pandemin och hur dess negativa konsekvenser och inverkningar bäst skulle kunna lindras och motverkas. Förslagen förde även fram riktningar för en framtida kulturpolitik, vilket ger ytterligare information om de fyra ländernas kulturpolitiska diskurs.

Återstartsutredningarna är unika kulturpolitiska dokument som beställdes, producerades och fokuserades i en speciell, krisartad situation. De ger uttryck för hur krissituationen uppfattades inom kulturpolitiken, men kan även tolkas som koncentrat av hur kulturens samhälleliga roll och funktion uppfattas i de olika länderna. I utredningarna framträder skillnader i tillvägagångssätt, prioriteringar och kulturbegrepp. Denna översikt granskar hur de kulturpolitiska reaktionerna till pandemin tog sig uttryck i återstartsutredningarna. Genom att närmare granska dem är det möjligt att fokuserat urskilja dels skillnader och likheter mellan ländernas förhållningssätt till kulturen under pandemin, dels de insatser som uppfattas som nödvändiga inom kulturpolitiken på kort och på lång sikt. Detta bidrar till en vidgad förståelse av hur olika de nordiska ländernas kulturpolitik ter sig och hur kulturens demokratiska och konstnärliga värden upprätthålls eller omförhandlas under press.

Den nordiska kulturpolitiska diskursen

Den nordiska kulturpolitiken har traditionellt

förknippats med den nordiska välfärdsmodellen, där offentliga satsningar på kultur betraktas som en integrerad del av samhällsutvecklingen. I tidigare jämförelser mellan de nordiska ländernas kulturpolitiska mål och principer har det konstaterats att oavsett skillnaderna är det två tydliga gemensamma huvudfrågor, som med vissa variationer, finns i alla ländernas kulturpolitik. (Kulturanalys Norden, 2018, s. 7.) Dessa är: 1) att ge alla i hela landet möjligheter till att ta del av ett brett kulturutbud och 2) att skapa förutsättningar för konstnärer att kunna verka, och skapa nyskapande konst med hög kvalitet.

Flera observatörer inom den nordiska forskningen har under de senaste åren efterlyst förnyelser av förhållningssätt i analysen av nordisk kulturpolitik (Jakonen & Sokka, 2022; Mangset, 2020; Saukkonen, 2014; Sokka & Johannisson, 2022). Det ger signaler på att det som kallats för den nordiska kulturpolitiska modellen (Duelund et. al., 2003) har förändrats på många sätt och nu kräver aktuellare genomarbetningar och genomlysningar.

Denna översikt utgår ifrån att den allmänna kulturpolitiska diskursen i de nordiska länderna bottnar i den nordiska kulturpolitiska modellens skiftningar och nordisk välfärdspolitik, men utvecklas på olika sätt i olika kulturpolitiska regimer (Dubois, 2015; Jakonen & Sokka, 2022). En "kulturpolitisk regim" refererar här till de nationellt specifika arrangemang som styr statliga interventioner på kulturområdet. Regimernas syften baseras på nationell historia, olika kulturpolitisk rationalitet, olika förståelse av kultursektorns gränser och organisering samt olika finansierings- och förvaltningsstrukturer. Den kulturpolitiska regimen påvisar även det kulturpolitiska utövandets relation till andra politik- och ansvarsområden.

En grund för olikheterna i de kulturpolitiska regimerna är att kulturpolitikens status skiljer sig i de fyra länderna (Kulturanalys Norden, 2023). Danmark och Finland arbetar i sin kulturpolitik utifrån den aktuella regeringsförklaringen och en relativt mångsidig lagstiftning på kulturområdet. I Norge baseras kulturpolitiken på dels Stortingets linjedragningar och på den sittande regeringens program. I Sverige base-

ras kulturpolitiken på parlamentariskt beslutade kulturpolitiska mål genom en regeringsproposition, som senast slogs fast år 2009. De kulturpolitiska målen har av Myndigheten för kulturanalys sedermera rationaliserats till tre helheter – självständighetsmålet, delaktighetsmålet och samhällsmålet – som numera utgör en ram för hur de kulturpolitiska målen tolkas.

De nordiska kulturpolitiska regimerna har alla uppfattats vara i grunden hybrida (Sokka & Johannisson, 2022). De formar en komplex helhet av förvaltningsmässiga ansvarsområden och finansieringsmodeller som implementeras av flera olika ministerier, myndigheter och andra aktörer. Aktörer inom olika politikområden agerar utifrån olika ideologier, historiska bakgrunder och processer. Detta för med sig en rad olika implicita förståelser av kulturbegreppet och av betydelsen av olika insatser inom kultursektorn. (Jakonen & Sokka, 2022; Rosenstein, 2021.) Hur man i de olika länderna har förhållit sig till pandemin relaterar till olika administrativa traditioner och förvaltningsmodeller (Sandberg, 2023). Det påverkar även hur kulturen behandlats under pandemin och hur man ser på återhämtningen av kultursektorn i spåren av pandemin (Stenvall et. al., 2024).

Syfte, metod och data

Analysen fokuserar på hur kulturens roll artikuleras i de fyra ländernas återstartsutredningar med syfte att identifiera vilka värderingar och prioriteringar som ligger till grund för deras respektive kulturpolitiska regimer. Genom en diskursanalytisk ansats analyseras återstartsutredningarna som uttryck för de nordiska ländernas olika kulturpolitiska förhållningssätt. I analysen jämförs hur dessa dokument reflekterar två centrala principerna i nordisk kulturpolitik: möjligheten för konstnärer att skapa nyskapande konst av hög kvalitet och tillgängligheten till ett brett kulturutbud för alla.

Som teoretisk grund används diskursanalys, med utgångspunkt i Faircloughs och Foucaults perspektiv på diskurser som socialt konstruerade praktiker (Fairclough, 2010; Foucault, 1969/1972; Foucault, 1970/1993). Diskursen ses

här som både en produkt av och en kraft som formar kulturpolitiken, vilket innebär att fokus riktats mot: a. vem som talar och vilken position de intar; b. vilka begrepp och narrativ som används för att beskriva kulturens funktion och värde samt c. vilka mål och åtgärder som prioriteras och hur dessa återspeglar bredare kulturpolitiska diskurser.

Analysen har genomförts ur två perspektiv: a. identifiering av nyckeldiskurser, kartläggning av likheter och skillnader mellan länderna samt b. tolkning av dessa i relation till de två grundprinciperna för den nordiska kulturpolitiska modellen. De fyra ländernas återstartsutredningar genomfördes i olika skeden av pandemin och är av väldigt olika karaktär. I det följande avsnittet redogörs närmare för de fyra ländernas utredningar. Den centrala frågeställningen fokuseras på de kulturpolitiska betoningar de fyra olika återstartsutredningarna hade i initierandet av och i formen för utredningarna, i det kulturbegrepp som utredningarna baseras på samt i förslagen för konkreta insatser för en återstart. Materialet inkluderar utredningstexterna i sin helhet, samt kompletterande dokument som uppdragsbeskrivningar och remissvar.

Alla fyra utredningar var uppdrag från högsta kulturpolitiska och -förvaltningsnivå. Samtidigt var utredningarnas författare, former och fokus olika i de olika länderna. Danmark hade en bred politisk enighet om behovet av omedelbara insatser, vilket möjliggjorde snabb mobilisering. Redan i februari 2021 genomfördes en återstartsanalys för att formulera konkreta förslag på kort- och långsiktiga åtgärder. Uppdraget gavs av regeringen till kulturministern den 22 december 2020 och baserades på ett politiskt avtal mellan de olika partierna från 27 oktober 2020. Återstartsteamet, som bestod av elva personer med bakgrund främst i scenkonstbranschen och evenemangsindustrin, leddes av en representant från det danska fotbollsförbundet. Lägesanalysen byggde på material från cirka 80 aktörer samt dialogmöten och rapporter från danska ambassader i flera länder.

Sveriges modell för återstart genom en statlig offentlig utredning innebar en mer omfattande konsultationsprocess. Återstartsutredning-

gen publicerades i september 2021 och innehöll både kort- och långsiktiga förslag. Uppdraget gavs via ett kommittédirektiv från regeringen den 22 december 2020, med en tidsplan som förlängdes från sex till nio månader, och slutrapporten presenterades den 30 september 2021. Den särskilda utredaren, med ett sekretariat och tolv sakkunniga, prioriterade dialog med kultursektorn genom möten, seminarier och konferenser. Ett konsultföretag fick ett särskilt uppdrag om digitaliseringens roll. Utredningen beskrev kultursektorn som ett ekosystem där pandemin belyste det ömsesidiga beroendet mellan privata, offentliga och ideella aktörer. Fokus låg på konstarter och kulturarvsområden inom kulturpolitiken, samtidigt som man också beaktade aktörer och kompetenser som bidrar till skapande och tillgängliggörande av kultur, oavsett finansieringsgrund.

I Norge delegerades ansvaret för återstartsutredningen av kultursektorn till två statliga organ, vilket resulterade i en förvaltningsnära och kultursektorsspecifik ansats. Slutrapporten, som publicerades i april 2022, sammanfattade fem delrapporter om återstarten. Uppdraget, givet av kulturdepartementet i februari 2021 till Norsk kulturråd (nu Kulturdirektoratet) och Norsk filminstitut, fokuserade på att analysera pandemins konsekvenser för kultursektorn, med särskild betoning på förändringar i produktion, utbud, förmedling och efterfrågan på kultur. Kulturfältet som granskades omfattade litteratur, scenkonst, visuell konst, kulturarv, musik, film, serier och dataspel. En arbetsgrupp på 16 personer från de två organisationerna ledde utredningen, som även hade en styrgrupp och referensgrupp med sakkunniga inom bland annat folkhälsa, diskrimineringsfrågor och evenemangsindustrin. Under arbetets gång hölls dialoger med aktörer inom kultursektorn och regionala myndigheter.

Finland bildade en mångsidig arbetsgrupp för att utarbeta förslag för konst- och kultursektorns återhämtning och förstärkning, vilket kan ha påverkat utredningens fokus på framtida kulturpolitiska riktlinjer. Rapporten publicerades i juni 2022 och riktade sig explicit mot den kommande regeringsperioden efter riksdagsva-

let 2023. Arbetsgruppen, som tillsattes genom ett beslut av kulturministern den 15 juni 2021, leddes av kulturministerns statssekreterare och bestod av 23 personer från bland annat undervisnings- och kulturministeriet, arbets- och näringsministeriet samt kulturorganisationer och konstutövare. Som särskilda sakkunniga ingick rektor för Konstuniversitetet och verksamhetsledaren för arbetsgivarorganisationen Kultra rf. Två separata enkäter genomfördes för att samla in aktörernas synpunkter, och dessa ansågs tillräckliga för att täcka upp situationen, varför inga ytterligare diskussionstillfällen hölls. Arbetsgruppen sammanträdde tolv gånger mellan augusti 2021 och maj 2022 och överlämnade sitt förslag, *Kulturens tid är nu och alltid*, till forsknings- och kulturministern den 14 juni 2022.

Skillnaderna i tidsramar, metodologi och åtgärdsförslag ger viktiga insikter i hur nationella kulturpolitiska strategier utformades i respons till pandemin. I Danmark var beslutet om att tillsätta ett återstartsteam förankrat i ett politiskt avtal mellan åtta partier, inklusive de som inte satt i regeringen. Detta innebar en bred politisk enighet om ett ekonomiskt, socialt och kulturellt behov att agera och ingripa på gränsnivå och omedelbart. I Norge delegerades uppdraget från Kultur- och likestillningsministeriet till de statliga organen Kulturdirektoratet och Norsk Filminstitut, som täcker de centrala konstarterna i utredningen och spelar en viktig roll i kulturpolitiken. Den svenska utredningen var ett regeringsuppdrag inom ramen för SOU, Statens offentliga utredningar. Den utfördes av en särskild utredningsperson med stöd av ett sekretariat och sakkunniga, och resultatet gick ut på remiss med 159 svar. I Finland leddes utredningen av statssekreteraren med en mångsidig arbetsgrupp och ett tjänstemannasekretariat. Den finländska rapporten gick också ut på remiss och fick 122 svar.

Kulturens roll i de fyra återstartsutredningar

En jämförande analys visar att återstartsutredningarna inte bara var krisåtgärder, utan också speglade de kulturpolitiska landskapen i respek-

tive land. Medan alla länder betonade vikten av att återupprätta kulturens roll i samhället, speglar deras olika tillvägagångssätt de varierande förutsättningarna och prioriteringarna inom deras kulturpolitiska regimer.

Samtidigt finns det skillnader i de olika ingångarna till frågeställningarna, sammanställningen av grupperna och processerna för utförandet samt de kulturbegrepp och uppfattningar som kan tolkas vara själva kärnan i arbetet. Överlag karakteriseras skillnaderna av att Danmark agerade snabbt med en snäv fokus på akuta lösningar, medan Finland och Sverige tog ett mer långsiktigt och strategiskt grepp. Norges modell kännetecknades av en omfattande kartläggning med inslag av inkludering och innovation. I fråga om metodologi och aktörsinvolvering finns ytterligare analytiska skillnader. Danmark och Norge fokuserade på direkta insikter från sektorns aktörer genom dialogmöten och konsultationer. Sverige använde en kombination av externa sakkunniga och bred remissrunda, vilket speglar landets traditionella utredningsstruktur. Finland, med sitt framtidsorienterade fokus, integrerade även administrativa och forskningspolitiska perspektiv i sin analys.

I de följande görs en genomgång av de fyra utredningarna enligt det förhållningssätt och de frågor som beskrivits ovan. Ordningen av beskrivningarna följer den tidsföljd i vilken rapporterna publicerades. Tabellen (bilaga 1) sammanfattar de centrala temana och åtgärderna i de fyra ländernas utredningar, kategoriserade enligt en jämförelse av hur utredningarna initierades, vilka de specifika frågeställningarna/uppgifterna var; vilka som utförde/påverkade utredningsprocessen, vilket kulturbegrepp man utgick ifrån, vilka huvudsakliga åtgärder föreslogs.

Det kulturbegrepp som utredningarna baseras på samt i förslagen för konkreta insatser för en återstart skiljer sig länderna emellan. Gemensamma teman, såsom tillgänglighet, digitalisering och konstnärers arbetsvillkor, speglar den nordiska modellens grundprinciper, men diskursernas specifika utformning indikerar att dessa principer omtolkas och anpassas till na-

tionella kontexter.

Danmark

Danmarks återstartsutredning initierades tidigt under pandemin och kännetecknades av ett akut och pragmatiskt tillvägagångssätt. Danmarks återstartsteam fokuserade på kortsiktiga lösningar för att återstarta kultur- och idrottslivet. Kulturens roll definierades i termer av social gemenskap och samhällsreparation. Genom att slå samman kultur- och idrottssektorerna till ett gemensamt återstartsteam låg fokus på publika evenemang och deras sociala funktion.

Rapporten, som omfattar 13 sidor, innehöll en idékatalog med omedelbart genomförbara åtgärder såsom stegvisa öppningsplaner, stödprogram och digitala innovationslösningar. Utredningen präglades av sin korta tidsram och aktörernas direkta koppling till kultur- och idrottslivet. Detta syns i dess starka betoning på mötesplatser och evenemangsindustrin som samhällsfundament. Perspektivet på kultur var dock smalt, med en tydlig prioritering av social gemenskap framför konstnärliga och demokratiska värden.

De föreslagna åtgärderna fokuserade på både kortsiktiga och långsiktiga lösningar för kultur- och idrottssektorn. För de kortsiktiga insatserna, med en budget på 50 miljoner danska kronor, föreslogs fem stödprogram för att förbereda återöppningen och stimulera nya arbetsformer. De långsiktiga åtgärderna låg utanför budgeten och syftade till att motverka pandemins långvariga konsekvenser och hade en mer strategisk kulturpolitisk inriktning. De föreslagna insatserna omfattade bland annat ekonomiska kompensationer, stöd för barn och unga, samt nya utrymmen för kultur och idrott. Vidare föreslogs en tillväxtordning för exponering och utveckling samt kompetensutveckling för etablerade aktörer för att bredda arbetsmarknaderna. Slutligen betonades utvecklingen av digitala plattformar, vilket kräver nya kompetenser, upphovsrättsmodeller och avtalspraktiker.

Den danska återstartsutredningen ger uttryck för en uppfattning om en kultursektor där

evenemangsindustrin står i centrum. Betoning ligger på mötesplatser även där utgångspunkten är medverkan och ideellt arbete. Många av de föreslagna insatserna är sammankopplade med social- och hälsovårdspolitiska satsningar, vilket ger betoning på kulturens sociala funktioner. Detta sammanfattas även i arbetsgruppen avslutning av rapporten där man lyfter fram kultur- och idrottslivets som ett fundament i samhället, vars funktion är att samla, berika, bearbeta och nu reparera de gemenskaper som fallit sönder under pandemin.

Sverige

Sverige utförde en systematisk och omfattande analys med en betoning på kulturens ekosystem och behovet av att stärka sektorns hållbarhet genom samverkan mellan politikområden. Sveriges utredning, *Från kris till kraft* (331 sidor), var den mest omfattande och strukturerade av de fyra ländernas återstartsrapporter. Den betonade kulturens roll som en del av ett ekosystem där konstnärlig självständighet, delaktighet och samhällsförankring samverkar. Utredningen identifierade pandemin som en katalysator för att synliggöra strukturella problem i kultursektorn, såsom underfinansiering och bristande trygghetssystem. Sveriges rapport var också unik i sin omfattande användning av remissvar och dialog med kultursektorn, vilket gav den en bred empirisk grund.

Utredningens analys och lägesbedömning tar sin grund i de parlamentariskt beslutade kulturpolitiska målen (Regeringen, 2009). Utredningen utgår från den tredelade modell av målens bärande intentioner, som Myndigheten för kulturanalys har identifierat: självständighetsmålet, delaktighetsmålet och samhällsmålet. Som slutsatser av analyserna presenterar utredningen förslag som främjar förutsättningarna för att de kulturpolitiska målen skall nås. De kortsiktiga förslagen var menade att underlätta och säkerställa kultursektorns återstart under åren 2022–2023. De långsiktiga förslagen är menade att stärka kultursektorns hållbarhet på längre sikt. Det är de senare förslagen som är särskilt intressanta inom ramen för denna

översikt.

Utredningen föreslår långsiktig förstärkning av kulturens ekonomiska förutsättningar, särskilt för det fria kulturlivet inom scenkonst, musik och bild & form, samt en ökad jämlikhet i de ekonomiska förutsättningarna för regionerna och civilsamhället. För att stärka det internationella utbytet föreslås åtgärder för att återuppta internationella kontakter och främja samverkan med utländska konst- och kulturaktörer. Utredningen betonar också behovet av stärkta trygghetssystem för kulturutövare, inklusive en genomgång av relationen mellan statliga stipendier och arbetslöshets- eller sjukpenningsgrundad inkomst. Digitaliseringens möjligheter lyfts fram, med fokus på kulturarv, bibliotekens e-böcker, upphovsrätt i digitala miljöer samt hållbar digital tillgängliggöring av kultur. För att förbättra de kulturella och kreativa näringarna föreslås en samordning av politiken mellan departementen och en strategi för kulturella och kreativa näringar (KKN). Utredningen föreslår även permanent statligt stöd för kommunala kulturskolor, samt åtgärder för jämlik tillgång till kulturskolorna och ökat samarbete med kulturaktörer. För att minska snedrekrytering inom kulturlivet rekommenderas ett bredare deltagande i konstnärliga högskolor och kultursektorns yrken. Slutligen efterlyses en färdplan för svensk filmpolitik, utveckling av kultursamverkansmodellen, stöd för en nationell plattform för utställningsaktörer inom bild & form, samt en utredning om en kulturstiftelse med både statligt och privat kapital.

Utredningen avrapporterar avslutningsvis en analys av de konsekvenser som genomförandet av förslagen skulle få. Utöver de effekter som de skulle ge den offentliga finansieringen och de ökade kostnaderna, görs även en analys av de samhällsekonomiska effekterna.

Norge

Norges slutrapport, *Sterkere tilbake*, genomförde en omfattande analys via fem delrapporter, där fokus låg på både professionella och ideella aktörers behov. Digitalisering och internationellt samarbete identifierades som strategiska

utvecklingsområden. Norges utredning stod ut genom sitt forskningsbaserade tillvägagångssätt som presenterade en omfattande analys av pandemin långsiktiga konsekvenser för kultursektorn.

Den sammanfattande slutrapporten lyfter fram sex aktuella satsningsområden som underlag för vidare politiska beslut. Arbetsgruppen föreslog åtgärder för att öka tillgängligheten och mångfalden inom kultursektorn, bland annat genom att förbättra den ekonomiska tillgången och främja rekrytering och kompetensutveckling. För att sänka trösklarna för medverkan föreslogs fler relevanta mötesplatser och ökad tillgång för ideell kulturverksamhet till offentliga lokaler. Digital produktion och distribution lyftes som en möjlighet för ökad tillgänglighet, mångfald och nyskapande, men det betonades även behovet av hög kvalitet, kompetens och resurser inom det digitala området. Arbetsgruppen föreslog en genomgång av konstnärernas arbetsvillkor och sociala rättigheter samt en utveckling av digitala kompetenser, internationella arbetstillfällen, konstinköp och stipendier för att förbättra konstnärernas intäktssituation. För att stärka kulturnäringen föreslogs fokus på kompetensbyggande och professionalism, samt en tydligare ansvarsfördelning mellan myndigheter och stödinstrument. Slutligen poängterades behovet av en systematisk utveckling av kunskapsbildning och forskning om kultursektorn, med fokus på konstnärlig och kulturell praxis ur samhällseliga, sociala, teknologiska och ekonomiska perspektiv.

I det här läget påvisas de inga behov av förändrade finansieringsstrukturer. Fokus låg på tillgänglighet, mångfald och konstnärsekonomi, samt frivilligt arbete som en central del av den norska kulturmodellen. Digitalisering framhölls som en strategisk möjlighet för att nå nya målgrupper och öka mångfalden i kulturutbudet. Rapporten betonade också vikten av internationellt samarbete och en mer integrerad kulturnärning.

Norges ansats illustrerade en stark koppling till traditionella kulturpolitiska principer, men med en ökande tyngdpunkt på innovation och ekonomisk hållbarhet. Genomgången av pan-

demins konsekvenser förankras i den etablerade nationella kulturpolitiken, bland annat de av Stortinget antagna linjedragningarna i *Kulturens kraft – kulturpolitikk for framtida* (2018) och regeringsprogrammet *Hurdalsplattformen* (2021). I rapporten fastställs vissa i tidigare dokument återkommande kulturpolitiska principer, vilka förankrar kulturen som en samhällselig bas. Dessa principer är bland annat tillgänglighet och mångfald, medverkan och delaktighet. Med bas i de erfarenheter som pandemiåren fört med sig vidgar analysen därtill den kulturpolitiska diskursen att innefatta även kulturekonomiskt baserade perspektiv och processer av förnyelse genom digitalisering och internationalisering. Konstnärer och andra utövare inom kulturella näringar ses som nyckelaktörer för ett förnybart kulturliv.

Finland

Finlands utredning präglades av en långsiktig vision där kulturen lyftes fram som en investering i framtida välfärd och samhällsutveckling. Betoningen låg på strukturella reformer och ökad finansiering. Finlands utredning, genomförd av en mångsidig arbetsgrupp ledd av kulturministerens statssekreterare, betonade kulturens roll som en långsiktig investering i samhällsidentitet och resiliens.

Rapporten är uppdelad i fem avsnitt där varje avsnitt rubriceras med en kollektiv ambition och intention. Rapporten fokuserar på att stärka kultursektorns finansiering och samarbete mellan olika nivåer av förvaltning. Regeringen uppmanas att ge riksdagen en kulturpolitisk redogörelse, med särskilt fokus på de kreativa branscherna, deras finansiering och förebyggande av framtida kriser som klimatförändringar. Finansieringen av kultur bör ökas till en procent av statsbudgeten och samverkan mellan statlig och kommunal finansiering bör intensifieras. För att stärka konstnärer och kulturaktörer bör finansieringssystemen utvecklas för att uppmuntra samarbete mellan institutioner och det fria konstfältet, samt ge stöd till konstområden utanför statsandelssystemet. Kommuner och staten bör säkerställa jämlik tillgång till

kultur och främja kulturell välfärd. Målsättningen är uppdelad i ett antal uppmaningar till åtgärder och problemlösningar, som alla tilldelas ansvarstagande instans och i flera fall en tidsplan och en prislapp. Många av de föreslagna åtgärderna kontextualiseras och kopplas samman med befintliga processer. I flera fall uppmuntras nya samarbeten mellan förvaltningsorgan och -nivåer.

Rapporten innehöll konkreta förslag som knyts till nationella och europeiska finansieringsstrukturer. Utredningen utmärkte sig genom sin ambition att integrera kulturpolitiken med andra sektorer, såsom arbetsmarknad och utbildning. Förslag som reformerade trygghetssystem för frilansare och ökade privata och offentliga kulturinvesteringar visade på en vilja att göra kulturen mer robust och hållbar på lång sikt. Finland framhävde också behovet av att stärka digitaliseringen och kulturens tillgänglighet, men med mindre fokus på kortsiktiga åtgärder.

Kulturpolitiska diskurser i de fyra återstartsutredningarna

De kulturpolitiska skillnader som framträder genom begreppet kulturpolitiska regimer syftar på de nationellt specifika arrangemang som styr statens interventioner inom kulturområdet. Enligt Foucaults diskursanalytiska perspektiv är dessa regimer inte bara resultatet av politiska beslut utan också en återspeglning av underliggande diskurser om kulturens värde och funktion i samhället. Regimen hänvisar således till de strukturer och system som reglerar vad som är möjligt att tänka, säga och göra inom olika diskurser.

Danmarks pragmatiska diskurs: Kultur som social sammanhållning

Den danska återstartsutredningen formulerar en diskurs där kultur och idrott sammantaget ses som fundament för sociala gemenskaper. Diskursen är starkt förankrad i en praktisk och omedelbar åtgärdslogik, där mötesplatser och publika evenemang framhålls som centrala.

Detta pekar på en kulturpolitisk regim som är starkt situationsanpassad och som prioriterar samhällsfördelar och social kohesion, snarare än långsiktig konstnärlig utveckling. Kulturpolitiken framstår som en integrerad del av en bredare socialpolitik, där kulturens funktion är att stärka gemenskaper.

Sveriges systemiska diskurs: Kultur som samhällsekosystem

Den svenska utredningen presenterar en diskurs där kulturens roll förstås som en del av ett ekosystem där konstnärlig självständighet, demokratiska värden och samhällsnytta samexisterar. Pandemin identifierades som en katalysator för att synliggöra strukturella problem, såsom underfinansiering och bristande trygghetssystem. Fokus låg på långsiktiga reformer för att förbättra konstnärers arbetsvillkor och stärka kultursektorns hållbarhet. Rapporten använder en holistisk ansats för att diskutera kulturpolitikens integration med andra samhällsområden, såsom arbetsmarknad och digital infrastruktur. Sverige representerar en kulturpolitisk regim där kulturens samhällsroll systematiseras som en del av bredare samhällspolitiska mål.

Norges inkluderande diskurs: Kultur som mångfald och deltagande

Den norska utredningen är förankrad i en diskurs där kulturens tillgänglighet och mångfald är centrala. Frivilligt arbete framhålls som en nyckel till att förstå och stärka kulturlivet. Samtidigt betonas innovation och digitalisering som sätt att förnya kulturens roll i samhället. Denna diskurs reflekterar en hybridkultur där traditionella värden kombineras med nytänkande. Norsk kulturpolitik framhåller vikten av inkludering och innovation, med en unik betoning på det ideella kulturarbetet som en integrerad del av den professionella sektorn.

Finlands långsiktiga diskurs: Kultur som nationellt kapital

I Finlands rapport ”Kulturens tid är nu och

alltid” dominerade en diskurs där kultur lyftes fram som en investering i framtida välfärd och samhällsutveckling. Återstartsutredningen kopplar kulturpolitiken till bredare samhällsmål såsom ekonomisk tillväxt, internationell konkurrenskraft och social välfärd. Kulturen framstår som en resurs som både behöver skyddas och utnyttjas strategiskt. I återstartsutredningen betonas kulturens roll som nationellt kapital, med starkt fokus på ekonomisk hållbarhet och strukturella reformer. Finland framhäver kulturens ekonomiska och samhälleliga värde, med ambitionen att göra kultursektorn mer resursstark och långsiktigt hållbar.

Diskussion: kulturen som demokratisk princip och konstnärlig utveckling

Den kulturdemokratiska principen att kulturen skall nå alla har varit en gemensam utgångspunkt och den är central även i åtgärdsförslagen. Gemensamt för de fyra rapporterna och som en grund för alla länders kulturpolitiska regimer är betydelsen av och den centrala funktionen av den offentliga finansieringen av konst och kultur. Alla fyra rapporterna betonar att utöver de krisstöd som alla länderna var snabba med att upprätta, har pandemin synliggjort att det kommer det att behövas ökad finansiering och ökade investeringar inte bara för en återsart efter nedstängningen, utan även för att säkra kultursektorns utveckling på längre sikt.

I Danmark och Finland framhölls kulturens betydelse som en grundläggande del av samhällsgemenskap och identitet. Den danska utredningen betonade kulturens reparativa funktion, medan den finska rapporten lyfte fram kulturens bidrag till nationell resiliens och ekonomisk tillväxt. Norge och Sverige, däremot, närmade sig kulturens roll genom dess institutionella och politiska kopplingar. Kulturens tillgänglighet och inkludering betonades starkt i Norge, medan Sverige fokuserade på kulturens betydelse som en del av ett bredare samhällsekosystem.

Det som alla rapporterna identifierar som något som pandemin väldigt snabbt synliggjor-

de var digitaliseringens betydelse för såväl produktion, distribution som innehållen av kulturverksamheten i stort. Skillnaderna i ländernas betoning på digitalisering pekar på att det finns potential för både nationella och nordiska strategier inom detta område. Norge och Sverige såg digitalisering som en möjlighet att nå nya publikgrupper och öka mångfalden i kulturutbudet. Danmark och Finland betonade snarare digitaliseringens roll i att stärka sektorernas motståndskraft och innovativa kapacitet.

Den andra centrala principen som identifierats för den nordiska kulturpolitiken, om att skapa förutsättningar för konstnärer att kunna verka, och skapa nyskapande konst med hög kvalitet är lite olika behandlad i utredningarna. Tanken på arbetsvillkoren överskuggar helt tanken på hög kvalitet, som snarast återfinns implicit. Arbetsvillkoren handlar både om bland annat kompetensutveckling, trygghetssystem, stärkt finansiering, uppskattning och jämlik behandling, strukturella reformer och behovet av en övergripande genomgång av villkoren. Anmärkningsvärt är att villkoren för den konstnärspolitiska kärnan nu betonas vara en angelägenhet för andra politikområden än den kulturpolitiska. Alla utredningar erkände pandemins påverkan på konstnärers arbetsvillkor, men förslag på lösningar varierade. Finland och Sverige betonade behovet av reformerade trygghetssystem och stöd för frilansande konstnärer, medan Norge och Danmark fokuserade på att skapa ekonomiska förutsättningar för konstnärer att snabbt återgå till arbete.

Ett återkommande drag är ett förväntat samarbete över politikområdenas gränser när det gäller trygghetssystemen och de kulturella och kreativa näringarna, inkluderat behovet av att bryta ner hinder för konstnärers möjlighet att verka som företagare. Samtidigt som konstnärerna artikuleras som en specifik yrkesgrupp vidgas även fokus till alla etablerade aktörer, hela det fria kulturlivet och alla frilansare, vilket innefattar en hel rad aktörer utöver konstnärerna. Det kan således skönjas en skiftning i vilka yrkesgrupper som i kulturpolitiken efter pandemin uppfattas ha stor relevans för kulturens utveckling och som man ser att pandemin

påverkade stort.

De diskurser som framträder i utredningarna stärker uppfattningen om en hybridisering av den nordiska kulturpolitiska modellen. Även om länderna delar vissa grundvärderingar, framträder olika prioriteringar och strategier. I sina utredningar betonar länderna olika aspekter av kulturens roll – från dess ekonomiska och demokratiska värden till dess funktion som en social sammanhållande kraft. Detta pekar på att den nordiska kulturpolitiska modellen är dynamisk och kan anpassas till olika nationella kontexter. Utifrån denna analys kan det konstateras att pandemin inte enbart fungerade som en kris för kultursektorn, utan även som en impuls till omförhandling av kulturpolitikens roll och funktion i samhället.

Analysen visar att den nordiska kulturpolitiska modellen genomgår en förändringsprocess där samverkan mellan kultur och andra politikområden blir allt viktigare. Pandemins effekter på kulturpolitiken handlade inte bara om akuta krisåtgärder, utan också om en omförhandling av kulturens roll i samhället. Den ökade betoningen på ekonomisk hållbarhet och digitalisering antyder att framtidens kulturpolitik kommer att präglas av en sektorsövergripande

strategi. Utredningarna synliggör en skiftning där kulturpolitikens utmaningar allt oftare kräver samarbete över politikområden som arbetsmarknad, socialpolitik och innovation. Detta är särskilt tydligt i frågan om konstnärers arbetsvillkor, där trygghetssystem och möjligheter till företagande lyfts fram som avgörande för framtidens kultursektor.

Alla de granskade återstartsutredningarna hade den globala pandemin som initierande impuls och alla var överens om att pandemin haft en stor verkan på kultursektorn. I huvudsak behandlar utredningar det som pandemins inverkan synliggjort inom de kulturpolitiska strukturerna och åtgärderna. I den svenska och den finländska rapporten nämns behoven av insatser som förebyggande beredskap för kommande kriser. Den svenska utredningen förankrar kulturlivet i samhället tydligast och avslutar rapporten med en rad konsekvensanalyser. Dessa påvisar åter att det finns olikheter i hur man ser på betydelsen av insatserna innanför de olika kulturpolitiska regimerna. Hur dessa insikter implementeras i framtida kulturpolitiska reformer kommer att vara avgörande för den nordiska modellens fortsatta utveckling.

Källor

Återstartsutredningarna

Danmark

Genstartsteam for kultur- og idrætslivet (2021). *Væsentlige udfordringer for dansk kultur- og idrætsliv i lyset af covid-19 pandemien*. Kulturministeriet. https://kum.dk/fileadmin/kum/3_Temaer_og_kampagner/Covid-19/2021_februar/Udfordringsbillede_Vaesentlige_udfordringer_for_dansk_kultur-og_idraetsliv_i_lyset_af_covid-19_pandemien.pdf

Genstartsteam for kultur- og idrætslivet (2021). *Idékatalog*. Kulturministeriet. <https://kum.dk/>

[fileadmin/kum/3_Temaer_og_kampagner/Covid-19/2021_februar/Genstartsteam_for_kultur-og_idraetslive_rapport_26_feb.pdf](https://kum.dk/fileadmin/kum/3_Temaer_og_kampagner/Covid-19/2021_februar/Genstartsteam_for_kultur-og_idraetslive_rapport_26_feb.pdf)

Kulturministeriet (2020). *Regeringens oplæg til kommissorium for genstartsteam for kultur- og idrætslivet*. https://kum.dk/fileadmin/kum/1_Nyheder_og_presse/2020/Kommissorium_for_genstartsteam.pdf

Finland

Undervisnings- och kulturministeriet (2021a). *Kult-*

tuurialan tulevaisuutta selvittävän työryhmän asettaminen. VN/16052/2021-OKM-2 https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/99ebb82c-1ed3-47a1-bb6c-d58foa4da236/354c164e-77e8-4b98-9cf4-1799c5556d54/ASETTAMISPAATOS_20210816115444.PDF

Undervisnings- och kulturministeriet (2021b). Arbetsgrupp som utreder kultursektorns framtid. OKM051:00/2021. <https://okm.fi/sv/projekt?tunnus=OKM051:00/2021>

Undervisnings- och kulturministeriet (2022). Kultu-rens tid är nu och alltid. Arbetsgruppens förslag för nästa regeringsperiod. Undervisnings- och kulturministeriets publikationer: 2022:29 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164324/OKM_2022_29.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Norge

Bekeng-Flemmen, H. (red.) (2022). *Sterkere tilbake. Pandemien konsekvenser for kultursektoren og mulige virkemidler for gjenoppbygging. Sluttrapport for prosjektet «Gjenoppbygging av kultursektoren» 2021–2022*. Kulturrådet & Norsk filminstitutt. <https://www.kulturradet.no/documents/10157/e5616b2e-ad7b-4a73-ba15-122099063bf8>

Det Kongelige Kulturdepartementet (2021).

Forskningslitteratur:

Berge, O. K., Hylland, O. M. & Storm, H. (2022). Da COVID-19 traff den nordiske kultursektoren. De nordiske landenes kulturpolitiske tiltak i møte med pandemien. *Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift*, 25(2), 1–19. <https://doi.org/10.18261/nkt.25.2.1>

Betzler, D., Loots, E., Prokupek, M., Marques, L. & Grafenauer P. (2020). COVID-19 and the arts and cultural sectors: investigating countries' contextual factors and early policy measures. *International Journal of Cultural Policy*, 27(6), 796–814. <https://doi.org/10.1080/10286632.2020.1842383>

Comunian, R. & England, L. (2020). Creative and cultural work without filters: COVID-19 and exposed precarity in the creative economy. *Cultural Trends*, 29(2), 112–128. <https://doi.org/10.1080/09548963.2020.1770577>

Dubois, V. (2015). Cultural Policy Regimes in Western Europe. in Wright, J. D. (Ed). *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences. Second Edition* (s. 460–465). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.10419-2>

Ejgod Hansen, L., Loft Bergstrand, A., Jee Hansen, A., Mischa Hansen, C., Harchi, N.R., Klausen, S., Lockwood, E.H., Yoon Madsen, I. & Broni Nielsen, M. (2022). Vil COVID-19 udfordre den

Om gjenåpning av kultursektoren, ref. 21/3354. <https://www.kulturradet.no/documents/10157/83e0f490-4fdc-4470-9c0b-ob681dace25d>

Kulturdirektoratet (2021a). Plan for analysearbeidet. Gjenoppbygging av kultursektoren. <https://www.kulturdirektoratet.no/documents/10157/87ae0a35-a078-4e28-9ea5-e6a9afdfdc9>

Kulturdirektoratet (2021b). Plan for dialog og involvering. Gjenoppbygging av kultursektoren. <https://www.kulturdirektoratet.no/documents/10157/e042e3d8-of53-4426-8410-ad2cb6485496>

Sverige

Regeringen (2009). Regeringens proposition, 2009/10:3, *Tid för kultur*. <https://www.regeringen.se/contentassets/5af8d13ffa94daeg91egdb-of8725c3b6/tid-for-kultur-prop.-2009103>

Regeringen (2020). *Kommittédirektiv*, Dir 2020:143, <https://www.regeringen.se/contentassets/6d-f4de4310eb4999ab1b6fa54cb253a6/aters-tart-for-kulturen--aterhamtning-och-utveckling-efter-coronapandemin-dir.-2020143.pdf>

Zachrisson, L. (2021). *Från kris till kraft. Betänkande av utredningen Återstart för kulturen*. SOU 2021:77. <https://www.regeringen.se/contentassets/c96e-f2e953fd481ebb68d41b980a1d0a/fran-kris-till-kraft.-aterstart-for-kulturen-sou-202177.pdf>

danske teaterstrukturen? Tentative svar baseret på det århusianske teaterlandskab, *Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift*, 25(2), 1–15. <https://doi.org/10.18261/nkt.25.2.2>

Fairclough, N. (2010). *Critical Discourse Analysis. The Critical Study of Language*. Second edition. Harlow: Pearson education.

Foucault, M. (1968/1972). *The Archaeology of Knowledge*. Sixth edition. Routledge.

Foucault, M. (1970/1993). *Diskursens ordning*. Brutus Östlings Bokförlag.

Foucault, M. (1980). *Power/Knowledge. Selected Interviews and Other Writings 1972–1977*. Knopf Doubleday Publishing Group.

Hylland, O. M., Burri, M., Linblad Gidlund, K., Handke, C., Rodríguez Moratón, A., Oakley, K., Primorac, J. & Uzelac, A. (2022). Pandemic cultural policy. A comparative perspective on COVID-19 measures and their effect on cultural policies in Europe. *International Journal of Cultural Policy*, 30(1), 81–100. <https://doi.org/10.1080/10286632.2022.2154342>

Jakonen, O. & Sokka, S. (2022). Finnish cultural policy as public funding: regime view across policy domains. *Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift*, 25(3),

- 293–313. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/nkt.25.3.9>
- Lorenzini, D. (2015). What is a "Regime of Truth?", i *Le Foucauldian*, 1/1. <https://doi.org/10.16995/lefov.2>
- Luonila, M., Renko, V., Jakonen, O., Karttunen, S. & Kanerva, A. (2022). The effects of the COVID-19 Pandemic on the field of Finnish Cultural Industries: revealing and challenging policy structures. in Salvador, E., Navarrete, T., & Srakar, A. (Eds.) *Cultural Industries and the COVID-19 Pandemic: A European Focus*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003128274>
- Mangset, P. (2020). The end of cultural policy? *International Journal of Cultural Policy*, 26(3), 398–411. <https://doi.org/10.1080/10286632.2018.1500560>
- Mangset, P., Kleppe, B. & Torvik Heian, M. (2023). Artistic careers and crises. How did the pandemic affect Norwegian artists? *Cultural Trends*, 33(2), 189–204. <https://doi.org/10.1080/09548963.2023.2167067>
- Myrczik, E., Heikkilä, R., Nørgaard Kristensen, N. & Purhonen, S. (2022). Missing out on culture—or not: Danes and Finns' cultural participation, the pandemic, and cultural policy measures. *Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift*, 25(2), 1–24. <https://doi.org/10.18261/nkt.25.2.4>
- NORDICOM (2023). *Communicating a Pandemic: Crisis Management and COVID-19 in the Nordic Countries*. Nordic Council of Ministers, Nordic Information Centre for Media and Communication Research. <https://doi.org/10.48335/9789188855688>
- Nordiska ministerrådet (2021). *COVID-19-pandemiens effekter på kultursektoren i de nordiske landene*. Nord 2021:030. <https://pub.norden.org/nordiskkultur fakta2021-02/#>
- OECD (2020). *Culture shock: COVID-19 and the cultural and creative sectors*. OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19). <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/culture-shock-COVID-19-and-the-cultural-and-creative-sectors-08dageoe/#section-d1e3128>
- Rosenstein, C. (2021). Cultural policy archetypes: the bathwater and the baby. *International Journal of Cultural Policy*, 27(1), 16–29. <https://doi.org/10.1080/10286632.2019.1691175>
- Sandberg, S. (2023). The role of administrative tradition in government responses to crises. A comparative overview of five Nordic countries. In: Johansson, B., Ihlen, Ø., Lindholm, J. & Blach-Ørsten, M. (Eds.) *Communicating a Pandemic: Crisis Management and COVID-19 in the Nordic Countries*. University of Gothenburg: Nordicom. <https://doi.org/10.48335/9789188855688>
- Saukkonen, P. (2014). *Vankka linnake, joustava sopeutuja vai seisova vesi? Suomalaisen kulttuuripolitiikan viimeaikainen kehitys*. Cuporen verkkojulkaisuja 23. <https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/cuporen-julkaisut/pasi-saukkonen-vankka-linnake-joustava-sopeutuja-vai-seisova-vesi>
- Snowball, J. D. & Gouws, A. (2022). The impact of COVID-19 on the cultural and creative industries: determinants of vulnerability and estimated recovery times. *Cultural Trends*, 32(3), 207–230. <https://doi.org/10.1080/09548963.2022.2073198>
- Sokka, S. & Johannisson, J. (2022). Introduction: cultural policy as a balancing act. I S. Sokka (ed.), *Public funding for culture in Norway. Cultural policy in the Nordic welfare states: aims and functions of public funding for culture* (s. 8–19). Nord 2022:005. Nordic Council of Ministers 2022. <http://dx.doi.org/10.6027/nord2022-005>
- Stenvall, J., Vesala, P., Kivilehto, M., Pöntinen, S. & Rönkkö, K. (2024) *Jaksakaa vielä – Kulttuuripolitiikka korona-ajan Suomessa. Kuinka jatkaa tästä eteenpäin?* Music x Media, Helsinki.

Land	Danmark	Finland	Norge	Sverige
Uppdrags- givare / Uppdrag	Grund i ett politiskt avtal mellan åtta partier. Teamet utsågs av kulturministern. Ge en översikt av pandemins verkningar och föreslå lösningar för de utmaningar som kultursektorn stod inför. Föreslå konkreta insatser för 50 mio DKK för 2021.	Uppdrag av forsknings- och kulturministern. Arbetsgruppen utnämnd av ministern. Lägga fram förslag till åtgärder för återhämtningen och stärkandet av kultur- och konstsektorn; allokeringen av de anslag som ingår i EU:s facilitet för återhämtning och resiliens; inrättande av en fond för kulturen och de kreativa branscherna, samt stärkandet av finansieringsbasen för kultur och konst för nästa regeringsperiod.	Uppdrag av Kultur- og likestillings-departementet. Uppdraget riktat till två statliga verk. Kartlägga och analysera konsekvenserna av corona-pandemin och föreslå åtgärder för att återuppbygga kultursektorn.	Uppdrag av regeringen. Utredningsperson utsett av kulturdepartementet. Sammanfatta konsekvenserna av covid 19-pandemin för kulturen, identifiera vilka insatser som behövs, synliggöra nya sätt att tillgängliggöra kultur, identifiera strukturella problem inom kultursektorn.
Utredare/ utförande	Genstartsteam för kultur- och idrottslivet. Representanter från idrotts- och kulturorganisationer (11 pers.) Material från 80 aktörer i kultur- och idrottslivet.	Arbetsgruppen för kultursektorns framtid, (23 pers.) Tjänstemän som ordföranden (UKM) och sekretariat (UKM + ANM) Två externa utredningar. Två externa enkäter.	Kulturrådet (nuv. Kulturdirektoratet) och Norsk Filminstitut Projektgrupp, styrgrupp, referensgrupp, dialogrundor, sakkunnig-inspel. Fem delrapporter sammanfattas i en slutrapport.	En särskild utredare biträdd av ett sekretariat och tolv sakkunniga från olika organisationer och myndigheter. Prioriterad dialog med kultursektorn och förvaltningen. Separat konsultuppdrag om digitaliseringen.
Tidsperiod/ Perspektiv	10/2020–2/2021 Konkreta kort- och långsiktiga innovativa och alternativa lösningar	6/2021–6/2022 Framtidsperspektiv	2/2021–4/2022 Aktuella kulturpolitiska satsningar	11/2020–9/2021 Lärdomar för återstart och utveckling av kulturlivet

Land	Danmark	Finland	Norge	Sverige
Kulturbe- grepp	Kultur- och idrottslivet som ett fundament i samhället och som en förutsättning för att komma igenom krisen. Kultur- och idrottslivet samlar, berikar, bearbetar och reparerar de gemenskaper som rivits upp av pandemin.	Kultur är en investering i framtiden, nationens viktigaste kapital. Kulturen definierar vad vi är som människor och bygger vår identitet och bilden av vårt land	Konst och kultur: Litteratur, scenkonst, visuell konst, kulturarv, musik, film, serier och dataspel. Det ideella kulturarbetet uppfattas ha en stor betydelse för landets kulturliv.	Kulturen ses som ett ekosystem. Utredningens fokus på verksamheter inom konstarterna och kulturarv, som faller inom kulturpolitikens område, sett ur en större samhälls- hällelig kontext.
Åtgärds- förslag	Konkreta åters- tarts-förslag för år 2021. Sex helheter för långsiktiga insatser.	Fem teman för långsiktig utveckling.	Sex centrala kulturpolitiska satsningar.	Kortsiktiga åters- tartsförslag för åren 2022–2023. Långsiktiga förslag för att stärka kultursek- torsn hållbarhet.

Abstract in English

Cultural policy regimes in crisis – a study of four Nordic recovery investigations during the Covid pandemic 2020–2022

The Covid-19 pandemic that persisted from 2020 to 2022 was one of the most extensive global crises in modern times, forcing restrictions that drastically altered people's daily lives, including the conditions and functions of the cultural sector. The Nordic countries—Denmark, Finland, Norway, and Sweden—responded to the pandemic's impact with national recovery investigations, in which measures to support and rebuild the cultural sector were proposed. These investigations are unique cultural policy documents, developed in an exceptional crisis, and provide insight into how the pandemic was perceived and managed within Nordic cultural policy. The purpose of this article is to examine how the different cultural policy regimes articulated the role and function of culture in society during a crisis. Through a discourse analytical approach, the recovery investigations are ana-

lysed as expressions of the Nordic countries' varying cultural policy perspectives. The analysis compares how these documents reflect the two central principles of Nordic cultural policy: the opportunity for artists to create innovative, high-quality art and the accessibility of a diverse cultural offering for all. By examining the cultural policy responses to the pandemic as expressed in the recovery investigations, this study contributes to a broader understanding of how the cultural policies of the Nordic countries differ and how the democratic and artistic values of culture are maintained or renegotiated under pressure.

Keywords: Covid 19-pandemic, restart, cultural policy discourse, cultural policy regimes, discourse analysis

Författare

Hirvi-Ijäs, Maria, FD, docent i nutidskonst
Specialforskare, Kulturpolitiska forsknings-
centret Cupore
maria.hirvi-ijas@cupore.fi
[https://www.cupore.fi/contact/
maria-hirvi-ijas/](https://www.cupore.fi/contact/maria-hirvi-ijas/)